

درباره‌ی یک ضرورت

اردیبهشت سال ۱۳۴۷

به عللی که ریشه‌های دور و دراز تاریخی و انگیزه‌های خاص مربوط به تضادهای دنیای کنونی دارد، در روزگار ما رفتار مقامات رسمی ایران نسبت به صاحبان اندیشه و ابداع هنری در دو جهت کاملاً متمایز سیر می‌کند و چنین می‌نماید که اگر مانعی نباشد باز تا سال‌ها در همان دو جهت سیر خواهد کرد:

یکی پروردن و به کار گرفتن اندیشه‌های رام دست‌آموز، که زندگی و تکاپویی اگر دارند، همان در شیار مألوف سنن و مقررات و عقاید پذیرفته‌شده است، با کم‌وبیش نازک‌کاری و آرایش و پیرایش که به هر حال هیچ چیز را در صورت موجود زمانه عوض نمی‌کند. سازمان‌های عامله‌ی کشور، با توجه و دلسوزی مخدومان، گذشته از مال و مقام و افتخارات، همه‌گونه امکانی را برای نشر و اشاعه‌ی مکررات دلخواه آثارشان در اختیار این گروه می‌گذارند.

دیگر ترس و بدگمانی و احیاناً کینه‌توزی نسبت به اندیشه‌های پویانده‌ی راه‌گشا که نظر به افق‌های آینده دارد و فردا را نوید می‌دهد. درباره این گروه و غرابت اضطراب‌انگیز آثار و آرایش‌شان، سعی همه در محدود داشتن و منزوی کردن و سرپوش نهادن است، از طریق همه‌گونه سد و بند نهان و آشکار در زمینه‌های عملی و عرضه و انتشار. و اگر این‌همه در پاره‌ای موارد مؤثر نیفتاد، یا قبول عام سایبانی مصون از تعرض پدید آورد، آن وقت تظاهر به هم‌داستانی است و تأیید و تحسین ریایی و سعی در خنثی کردن اندیشه با حفظ قالب کلام.

این رفتار دوگانه که آشکارا حقوق شناخته‌شده‌ی بشری را نقض می‌کند و کسانی را که نخواهند آزادی و آزاداندیشی خود را در مقام خرید و فروش بگذارند به خاموشی محکوم می‌دارد، در پس نقاب صلاح‌اندیشی و خیر اجتماع رشد فکری مردم و استعداد فکری آنان را نفی می‌کند، برخورد آزادانه‌ی آرا و نقد سالم و باروری اندیشه و آثار هنری را مانع می‌گردد و محیط ساکن و دربسته‌ای به وجود می‌آورد که در آن اوهام و اباطیل جایگزین اشکال زنده‌ی ادب و فلسفه و هنر می‌شود. و این خسروان بزرگ است، هم در سطح فرد و هم در سطح ملت.

در دنیایی که از طریق روزنامه و کتاب و فیلم و رادیو و تلویزیون سیل اندیشه‌ها و مفاهیم گوناگون از فراز دیوار مرزها و مقررات در وجدان مردم جهان سرریز می‌کند، هر ملتی موظف است که با آگاهی و بینش و اراده‌ی آزاد غذای روح خود را از این میان انتخاب کند و به کوشش فرزندان مبتکر و آزاداندیش خود، دیگران را بر سفره رنگین خود بنشاند.

و این جز با ارج گذاشتن به اندیشه‌های نو، احترام به آزادی فکر و بیان و تأمین بی‌خدشه‌ی وسایل مادی نشر و تبادل افکار و آثار ممکن نیست. مردم و سازمان‌های عامله‌ی کشور، خاصه همه کسانی که با اندیشه و ابداع سروکار دارند، باید بیاموزند که بیان و اندیشه‌ی دیگران را، خواه موافق یا مخالف، تحمل کنند و آزادی را به خود محدود ندارند، دایه و قییم و یا از آن بدتر گزمه نباشند. چه آزادی اندیشه و بیان در فطرت آدمی است و هیچ جبر و تحکمی قادر بر محو آن نیست. آزادی اندیشه و بیان تجمل نیست، ضرورت است، ضرورت رشد آینده‌ی فرد و اجتماع ما. و بر اساس همین ضرورت است که «کانون نویسندگان ایران» که شامل همه‌ی اهل قلم — اعم از شاعر و نویسنده و منتقد و نمایش‌نامه‌نویس و سناریونویس و محقق و مترجم — می‌گردد، تشکیل می‌یابد و فعالیت خود را بر پایه‌ی دو اصل زیرین آغاز می‌کند:

۱) دفاع از آزادی بیان با توجه و تکیه بر قوانین اساسی ایران — اصل ۲۰ و اصل ۲۱ متمم قانون اساسی — و اعلامیه‌ی جهانی حقوق بشر، ماده ۱۸ و ماده ۱۹ آن.

آزادی بیان شامل همه‌ی انواع آن اعم از کتبی و شفاهی یا به کمک تصویر است، یعنی نوشته، نوشته‌ی چاپی، سخن‌رانی، نمایش، فیلم، رادیو و تلویزیون. هرکس حق دارد به هر نحوی که بخواهد آثار و اندیشه‌های خود را رقم بزند و به چاپ برساند و پخش کند.

مقامی که رعایت این حق از او مطالبه می‌شود قوای سه‌گانه کشور است و همه‌ی صاحب‌قلمانی که در راه به دست آوردن و صیانت این حق می‌کوشند، می‌توانند با قبول مفاد این بیانیه در کانون نویسندگان نام‌نویسی و شرکت کنند.

۲) دفاع از منافع صنفی اهل قلم بر اساس قانون یا قوانینی که — در حال یا در آینده — روابط میان مؤلف و ناشر یا سازمان‌های عامله‌ی کشور را به نحوی عادلانه معین و تنظیم کند.

کانون نویسندگان ایران از همه‌ی صاحب‌قلمانی که به این دو اصل معتقد بوده، حاضرند در راه جان بخشیدن به آن‌ها بکوشند، دعوت می‌کند تا گرد کانون فراهم آیند و مساعی پراکنده‌ی خود را برای رسیدن به مقصود هماهنگ سازند.

کانون نویسندگان ایران

موضوع قانون نویسندگان ایران

مصوب مجمع عمومی ۳۱ فروردین ۱۳۵۸

قانون نویسندگان ایران با توجه به مواد ۱۸ و ۱۹ اعلامیه جهانی حقوق بشر، و مواد ۸، ۱۵، ۱۸، ۱۹ و ۲۲ میثاق بین الملل حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی ملل متحد، با استناد به بیانیه‌ی اول قانون مورخ اردیبهشت‌ماه ۱۳۴۷ خورشیدی، با توجه به مفاد گزارش هیئت دبیران موقت قانون به مجمع عمومی مورخ ۳۱ اردیبهشت‌ماه ۱۳۵۷ خورشیدی، و با الهام از آرمان‌های دموکراتیک انقلاب ایران در جهت حراست از آزادی‌های فردی و اجتماعی و کمک به رشد و اعتلای فرهنگی جامعه و تحکیم پایه‌های وحدت ملی با بهره‌گیری از امکانات خلاقیت فرهنگی همه‌ی گروه‌های ایرانی، اصول زیر را به عنوان موضوع خود اعلام می‌دارد:

۱- دفاع از آزادی اندیشه و عقیده برای همه‌ی افراد و گروه‌های عقیدتی و قومی بدون هیچ حصر و استثنا. هر کس می‌تواند افکار و عقایدی که خود می‌پسندد داشته باشد و هیچ فرد یا گروه یا مرجعی مجاز نیست افکار و عقاید خود را بر دیگران تحمیل و یا از ابراز عقیده و برخورد آزادانه افکار و عقاید جلوگیری کند.

۲- دفاع از آزادی بیان و نشر و اشاعه افکار و عقاید و آثار فکری (هنری، فرهنگی، فلسفی، و ...) با استفاده از کلیه وسایل ممکن. در اجرای این اصل، قانون نویسندگان ایران:

الف- با هرگونه ممیزی (سانسور) در زمینه بیان افکار و عقاید و نشر آثار فکری (هنری، فرهنگی، فلسفی و ...) مبارزه کرده، انحلال ادارات و سازمان‌هایی را که، به صورت آشکار یا پنهان، عامل اجرای ممیزی (سانسور) باشند، و ممنوعیت احیای آن‌ها را به هر شکل و بهانه و عنوان که باشد، خواستار است.

ب- با هرگونه محدودیت و سانسور در کاربرد وسایل انتشار و اشاعه و ارائه آثار فکری (هنری، فرهنگی، فلسفی، و ...) مبارزه می‌کند.

ج- به منظور اعتلای فرهنگی جامعه، خواستار آزادی آموزش و پژوهش است. و با هرگونه محدودیت و سانسور در این زمینه مبارزه می‌کند.

د- هرگونه استفاده انحصاری از رسانه‌های گروهی را منافی اعتلای فرهنگی و رشد آگاهی جامعه می‌داند، و خواستار استقلال نظام عمومی خبری و اطلاع‌رسانی، به‌ویژه رادیو و تلویزیون، از منافع خصوصی و دولتی است.

۳- مبارزه با هرگونه تبعیض و استثمار فرهنگی

در اجرای این اصل، قانون نویسندگان ایران:

الف- هرگونه تجاوز آشکار یا پنهان به حقوق فرهنگی گروه‌های عقیدتی و خلق‌های ایران را مانع اعتلای فرهنگی جامعه و عامل تضعیف پایه‌های وحدت خلاق ملی می‌داند و با آن مبارزه می‌کند.

ب- معتقد است که قوانین و مقررات نشر و توزیع آثار فکری (هنری، فرهنگی، فلسفی، و ...) نباید منافی حقوق مادی و معنوی پدیدآورندگان آثار مذکور باشد، و روابط میان مؤلفان و مصنفان آثار فکری (هنری، فرهنگی، فلسفی، و ...) باید بر اساس قانون یا مقررات عادلانه‌ای باشد که با مشارکت نمایندگان قانون و دیگر گروه‌های مؤلفان و مصنفان آثار فکری (هنری، فرهنگی، فلسفی، و ...) تدوین گردد.

۴- استقلال قانون از همه جمعیت‌ها، احزاب و سازمان‌های سیاسی اعم از مستقل یا وابسته به هر نوع نظام حکومتی. قانون ضمن آن که موظف به دفاع از کلیه حقوق و آزادی‌هایی است که با آزادی اندیشه و بیان و نشر، و رشد فکری و فرهنگی جامعه ارتباط دارند، نمی‌تواند و نباید به هیچ شکلی تبدیل به ابزار یا محملی برای فعالیت هیچ جمعیت، حزب یا سازمان سیاسی خاص شود.

۵- همکاری با کلیه قانون‌ها و انجمن‌های مشابهی که بدون داشتن وابستگی به گروه، جمعیت، سازمان یا حزب سیاسی خاص، از آرمان‌های عام آزادی‌های فرهنگی و اجتماعی دفاع می‌کنند.

منشور کانون نویسندگان ایران

به تاریخ چهارم آذرماه ۱۳۷۸

کانون نویسندگان ایران با توجه به روح عمومی بیانیه‌ی اول کانون (اردیبهشت ۴۷) و «موضع کانون نویسندگان ایران» (مصوب فروردین ۵۸) و با استناد به «متن ۱۳۴ نویسنده» (مهرماه ۱۳۷۳) اصول و مواضع زیر را اعلام می‌کند:

۱- آزادی اندیشه و بیان و نشر در همه‌ی عرصه‌های حیات فردی و اجتماعی بی هیچ حصر و استثنا حق همگان است. این حق در انحصار هیچ فرد، گروه یا نهادی نیست و هیچ کس را نمی‌توان از آن محروم کرد.

۲- کانون نویسندگان ایران با هر گونه سانسور اندیشه و بیان مخالف است و خواستار امحای همه‌ی شیوه‌هایی است که، به صورت رسمی یا غیررسمی، مانع نشر و چاپ و پخش آرا و آثار می‌شوند.

۳- کانون رشد و شکوفایی زبان‌های متنوع کشور را از ارکان اعتلای فرهنگی و پیوند و تفاهم مردم ایران می‌داند و با هر گونه تبعیض و حذف در عرصه‌ی چاپ و نشر و پخش آثار به همه‌ی زبان‌های موجود مخالف است.

۴- کانون با تک‌صدایی بودن رسانه‌های دیداری، شنیداری و رایانه‌یی مخالف است و خواهان چندصدایی شدن رسانه‌ها در عرصه‌های فرهنگی است.

۵- حق طبیعی و انسانی و مدنی نویسنده است که آثارش بی هیچ مانعی به دست مخاطبان برسد. بدیهی است نقد آزادانه حق همگان است.

۶- کانون از حقوق مادی و معنوی، حیثیت اجتماعی و امنیت جانی، حرفه‌یی، شغلی نویسندگان ایران دفاع می‌کند.

۷- کانون نویسندگان ایران مستقل است و به هیچ نهاد (جمعیت، انجمن، حزب، سازمان و ...)، دولتی یا غیر دولتی وابسته نیست.

۸- هم‌کاری نویسندگان در کانون با حفظ استقلال فردی آنان بر اساس اهداف این منشور است.

۹- کانون نویسندگان ایران با اشخاص و نهادهایی که هم‌کاری با آن‌ها با اصول و مواضع کانون مغایر نباشد در زمینه‌ی حقوق، اهداف و آرمان‌های مندرج در این منشور هم‌کاری می‌کند.

